

แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒
Guidelines for school Administration Based on the Philosophy of
Sufficiency Economy under the Office of Roi-et Primary
Educational Service Area 2

รัฐกิจ กอนจันดา*
ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และเพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต ๒ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ดเขต ๒ จำนวน ๒๔๔ คนและกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลโดยสัมภาษณ์จาก โรงเรียนหนองขามวิทยา โรงเรียนบ้านหนองฮาง และโรงเรียนบ้านแวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต ๒ จำนวน ๑๕ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สภาพการปฏิบัติในโรงเรียนแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือทั้งหมดมีคุณภาพ ค่าความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง ๐.๘๐-๑.๐๐ และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ ๐.๘๘๔ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach) ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนรองลงมา ได้แก่ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

* นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

** อาจารย์ที่ปรึกษา

ส่วนด้านการบริหารจัดการสถานศึกษามีสภาพการปฏิบัติระดับต่ำสุด คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา

๒. แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ประกอบด้วย ๑) ด้านการบริการจัดการ ๒) ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๓) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ๔) ด้านพัฒนาบุคลากร

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารสถานศึกษา, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This objectives of this research were to study the practice of school administration and to develop administrative guidelines based on the philosophy of sufficiency economy under the office of Roi-et Primary Educational Service Area 2. The research samples consisted of 244 administrators and teachers and the target group of 15 persons from three schools Nongkham Wittaya, Nonghang and Huaywaeng all from the office as above mentioned. The instruments for data collection on the administrative practice were questionnaires with the reliability value of 0.834 and with the IOC value between 0.80-1.00. Interviews were used to collect data on the guidelines development. The statistics included percentage, mean, standard deviation and a coefficient. A computer program was used to analyze the data.

The research findings were as follows:

1. The administrative practice based on the philosophy of sufficiency economy of schools under study was on the whole was rated high. By aspects, all were rated high; the highest was that of student development activities, followed by curriculum and instruction and personnel development; the lowest aspect was administration. From the interviews, it was found that administrators and teachers cooperated in their program activities in a systematic manner, appropriate to local conditions and responding to the needs of community. The focus was to integrate sufficiency economy with instruction aiming to help students' learning and growing towards a happy life in community, becoming good citizenship.

2. As for the guidelines further to developing school administration based on the philosophy of sufficiency economy, they were of four components : 1) administration, 2) curriculum and instruction based on the philosophy of sufficiency economy, 3) student development activities and 4) personnel development.

Keyword; Guidelines for School Administration, The Philosophy of Sufficiency Economy

๑. บทนำ

ในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในปี ๒๕๔๐ นับเป็นบทเรียนสำคัญ ที่ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงผลจากการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศพืงพืง ความรู้เงินลงทุน จากภายนอกประเทศเป็นหลัก โดยไม่ได้สร้างความมั่นคงและเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีภายในประเทศ ให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและภายนอก จนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมไทยรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทยอย่างเป็นระบบด้วยการกำหนดนโยบาย ด้านการศึกษา โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการ การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุล และยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นส่วนราชการ ในการกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินภารกิจหลัก คือการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ให้ความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการหนึ่งในแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคือกำหนดการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ สามารถขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าถึงสถานศึกษาในสังกัดครบทุกแห่ง โดยมีเครือข่ายคือสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์โดยโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน) โดยโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และมีบริษัทภาคเอกชนต่างๆ เข้ามาร่วมขับเคลื่อนโดยตรงกับสถานศึกษาทุกภูมิภาค ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในระยะ ๒ ปี (๒๕๕๑-๒๕๕๒) กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกจังหวัด

จำนวน ๘๐๐ แห่ง ซึ่งในปี ๒๕๕๒ มีสถานศึกษาสมัครขอเข้ารับการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาแบบอย่างฯ จำนวนทั้งสิ้น ๒,๐๓๒ แห่ง ผ่านเกณฑ์การประเมินเบื้องต้นจำนวน ๑,๖๐๖ แห่ง และผ่านการคัดเลือกเป็นสถานศึกษาแบบอย่างฯ จำนวน ๑,๑๒๖ แห่ง ประกอบด้วย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๘๘๕ แห่ง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวน ๘๓ แห่ง สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน ๒๘ แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน ๗๘ แห่ง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน ๑๔ แห่ง สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นจำนวน ๒๖ แห่ง และสังกัดตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน ๑๐ แห่ง^๑ เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาหรือแนวปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริสั่งชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า ๓๐ ปีสำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติได้ประมวลและกลั่นกรองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่เมื่อวันที่๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่าย และประชาชนโดยทั่วไป ความว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้สำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี^๒

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญ และเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการดำรงชีวิตมนุษย์มากขึ้นทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป มนุษย์จำเป็นต้องมีความเข้าใจในสิ่ง

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทบิสมิเนส เพรส แอนด์ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๕๓).

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ ๒๕๕๒, (กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒).

ต่างๆ รอบตัวเพื่อปรับตนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงและสามารถคิดแก้ปัญหาได้ ในช่วง ๔ ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทย ได้รับผลกระทบจากความล้มเหลวในการพัฒนาตามกระแสโลก ส่งผลให้เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ที่เห็นได้ชัดคือในปี ๒๕๔๐ การพัฒนาเศรษฐกิจที่มุ่งจะให้ประเทศไทยเป็นเมืองอุตสาหกรรมใหม่นั้น ได้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรมและคุณภาพชีวิต เป็นอย่างมาก จากความผิดพลาดในนโยบายการบริหารประเทศ ที่ไม่ได้มองถึงสิ่งแวดล้อมเป็นองค์รวม แต่ทำให้คนส่วนหนึ่งในภาคธุรกิจ หวนกลับคืนสู่สังคมชนบทดั้งเดิมกลับไปสู่สังคมเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงและเป็นกระดูกสันหลังของเมืองไทยมาโดยตลอด และการพัฒนาบางส่วนก็ได้ใช้รูปแบบในการพึ่งพาตนเอง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในระบบ “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยพระองค์ท่านได้ทรงทดลองปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จ เป็น “ทฤษฎีเกษตรแบบพอเพียง” และทรงชี้แนะแนวการปฏิบัติในการใช้ชีวิตและการบริหารงานตามแนว “เศรษฐกิจพอเพียง” ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นระบบหนึ่งในการพัฒนาอย่างยั่งยืน^๓

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่างๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษา เพิ่มพูนความรู้ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รู้จักแก้ไขปัญหาย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลา จะได้รู้จัก และเตรียมพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่างๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สาระเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเพื่อเอื้อแก่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษาสีสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมความเป็นไทย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่างๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยงกับ

^๓ วชิรินทร์ เสนาะเสียง, โครงการพัฒนาศูนย์ศึกษารัฐธรรมนูญและสิ่งแวดล้อม. แหล่งที่มา : <http://www.ipst.ac.th/pongkonsao/> [๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗].

สภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ที่สำคัญคือครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจซึ่งความเป็นองค์กรรวมนี้จะเกิดขึ้นได้ครูต้องโดยใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ในการรับผิดชอบที่จะบริหารจัดการเรียนการสอนจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรม เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒
๒. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งระยะการดำเนินการวิจัยออกเป็น ๕ ระยะดังนี้

ระยะที่ ๑ การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการศึกษาสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเน้น การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงรวมทั้งแนวคิดทฤษฎีด้านบริหารจัดการ ตลอดทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำราและเอกสารวิชาการด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาว่าด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะที่ ๒ ศึกษาสภาพตามแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต ๒ เป็นการศึกษาสภาพการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามซึ่งสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลที่

เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

ระยะที่ ๓ ยกร่างแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อจัดทำตามบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ใช้แบบสัมภาษณ์กับโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ ๓ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหนองฮาง โรงเรียนหนองขามวิทยา และโรงเรียนบ้านแว้งเซียม นำผลข้อมูลที่ประมวลได้จากแบบสอบถามและสัมภาษณ์มาประมวลเข้าด้วยกันเพื่อร่างแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒

การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ โรงเรียนหนองขามวิทยาและโรงเรียนบ้านหนองฮาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ซึ่งเป็นโรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง และผ่านการประเมิน สมศ. รอบสาม ประกอบด้วยผู้บริหาร ๒ คน ครู ๖ คนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ๖ คน รวมทั้งสิ้น ๑๔ คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มเชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ ๔ การตรวจสอบถ่วงกรองผลการวิจัยฉบับร่าง โดยวิธีการจัดสัมมนาการ (Focus Group Discussion) นำแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๐ ท่าน ตรวจสอบโดยโดยใช้วิธีการแบบ Focus Group Discussion เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของแนวทางและนำผลการเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ระยะที่ ๕ สรุปและเสนอผลรายงานผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ สรุปแนวทางพร้อมเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และได้วิทยานิพนธ์เรื่องแนวทางการการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ฉบับสมบูรณ์

๔. สรุปผลการวิจัย

สรุปสภาพแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ จากแบบสอบถาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = ๔.๒๓, S.D = ๐.๘๑) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สภาพปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือด้านกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน (\bar{x} = ๔.๒๙, S.D = ๐.๘๔) รองลงมาได้แก่ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (\bar{x} = ๔.๒๓, S.D = ๐.๗๘) และด้านพัฒนาบุคลากร (\bar{x} = ๔.๒๐, S.D = ๐.๙๐) ตามลำดับ ส่วนด้านการบริหารจัดการสถานศึกษามีสภาพการปฏิบัติระดับต่ำสุด คือด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (\bar{x} = ๔.๑๘, S.D = ๐.๗๓) สรุปแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒

๑. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย **นโยบาย** บรรจุนโยบายน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติการ ดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา นำผลการติดตามมารายงานและพัฒนา นโยบาย/แผนงาน โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา **กลยุทธ์ และตัวชี้วัด** มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ติดตามผล แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน มีการรายงานผล นำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน **งบประมาณ** มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำผลการติดตามมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการงบประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง **การบริหารทั่วไป** การติดตามการบริหารงานบริหารทั่วไปและจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย **หน่วยการเรียนรู้** ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการวางแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีหลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักสูตรสถานศึกษา มีการนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน มีแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ทุกระดับชั้น มีการดำเนินการตามคุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีการตรวจสอบจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มีการรายงานการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีการวางแผนการจัดหาสื่อจัดหา/ผลิต/ใช้/เผยแพร่ สื่อการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอนใช้แหล่งเรียนรู้ /ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ที่ส่งเสริมการเป็นอยู่ อย่างพอเพียงของผู้เรียน และรายงานผล/มีการวางแผนจัดทำเรื่องมีอวดประเมินผล การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจัดทำเครื่องมือ และวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/มีการตรวจสอบการใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๓. **ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** ประกอบด้วย การแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน มีแผนงาน/โครงการ แนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, จัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเองได้อย่างสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหา, พัฒนาดตนเองได้/ติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและรายงานผล **กิจกรรมนักเรียน** แผนงาน/โครงการ ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนอยู่พอเพียง จัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกิจกรรมอื่นๆ ติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียน ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง **กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์อื่นๆ** มีแผนงาน/โครงการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง,ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาสถานศึกษา/ ชุมชนด้านเศรษฐกิจหรือสังคมหรือสิ่งแวดล้อมหรือวัฒนธรรม ตาม

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ของผู้เรียนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๔. ด้านพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, มีการจัดการประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติการกิจหน้าที่, มีการส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ, มีการตรวจสอบการส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นระยะ, มีการรายงานผลการส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
นักเรียน ผู้เรียนปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อม รับผิดชอบต่อเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม, ผู้เรียนปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับผิดชอบต่อเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม

๕. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู อยู่ในระดับมากทุกด้าน
ข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งต่อไป

การนำแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๒ ไปใช้กับสถาบันหน่วยงานต่างๆ ให้ได้ผลนั้น ผู้บริหาร ผู้นำองค์กรทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ สถาบัน ต้องเห็นความสำคัญ ตระหนักให้บุคลากรในองค์กร หน่วยงาน สถาบันได้ศึกษาวิจัยในบริบทต่างๆ ที่หลากหลายแตกต่างกันไป เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สมดุลกับบริบทขององค์กร สถาบัน หน่วยงานของตนเอง รวมทั้งสร้างเจตคติ อุดมการณ์ กับบุคลากร ผู้มีส่วนได้เสียให้มีความสำนึกถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดกับองค์กร สถาบัน ชุมชน ประเทศชาติหากไม่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้ได้ ให้มันคงยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑) หนังสือ :

กระทรวงศึกษาธิการ. ผลการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : บริษัทปิสซิเนส เพรส แอนด์ดีไซน์ จำกัด, ๒๕๕๓.

_____ . คู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปีงบประมาณ ๒๕๕๒.

กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๒.

๒) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

วัชรินทร์ เสนาะเสียง. โครงการพัฒนาศูนย์ศึกษารรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. แหล่งที่มา :

<http://www.ipst.ac.th/pongkonsao/> [๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗].